

אהבה עצמית ואהבת לייקים

בשנים האחרונות חל גידול דרמטי בקרב אנשים באופן חיים ראוותני. אפשר לראות זאת ברשתות החברתיות, בפרסומות, תרבות הצריכה גדלה וכן גם נוצרים מקצועות חדשים שלא היו בעבר כמו "משפיעני רשת". אופי החיים הראוותני מבוסס על אהבה אגואיסטית, אהבת לייקים והמחשבה מה חושבים עלי.. אפשר לראות הרבה פחות אהבה והערכה עצמית העבודה שלי תעסוק בפילוסוף היווני דיוגנס שבניגוד למקובל היום, היה פילוסוף שדגל בפשטות ובז לצביעות האנושית על הנורמות החברתיות.

כך ללא הקדמות נוספות קבלו את דיוגנס (ביוונית Διογένης; 412 לפנה"ס- 323 לפני הספירה). דיוגנס יליד סינופה שבאסיה הקטנה (כיום סינופ על חוף הים השחור בצפון טורקיה) הוא דור שלישי של סוקרטס. דיוגנס בן דורו של אריסטו, פילוסוף מצטיין, תלמידו של אפלטון ומורהו של אלכסנדר מוקדון. דיוגנס חיי בתקופה ההלניסטית (השפעה של התרבות היוונית על כל המרחב).

כבר מגיל קטן מרד במוסכמות וגורש מהבית, כך הגיע לאתונה. באותה התקופה, כיכר העיר הייתה מלאה ושוקקת חיים אך במהרה הצליח דיוגנס להפוך לדמות בולטת וחריגה בנוף המקומי. הוא נחשב לאבי הפילוסופים הציניקים שלקח את ההמחשה המוסרית של סוקרטס של המידה הטובה לקצה וחי כקבצן ברחוב, רחוק מכל הנאות העולם והמותרות.

השאלה העיקרית שסיקרנה את דיוגנס היא "מה עושה אדם למאושר?". כמובן שלא מצא תשובות אז החל בשאלה ההפוכה "מה עושה אדם לאומלל?".

תוך כדי שהשאלות הללו מקננות בראשו, התהלך בעיר והתחיל להתעניין באנשים. חיפש תשובות מדוע אנשים עצובים או שמחים. הוא ראה שאיש אחד עצוב כי הבית שלו לא גדול, אחד אחר עצוב כי הסוס שלו לא דוהר מספיק מהר, ילד בוכה כי לא קיבל את הסוכריה שרצה.

כך הגיע דיוגנס למסקנה: החפצים של אנשים הם האחראיים לאומללותם. גם הרכוש שיש להם וגם הרכוש שהם רוצים שיהיה להם.

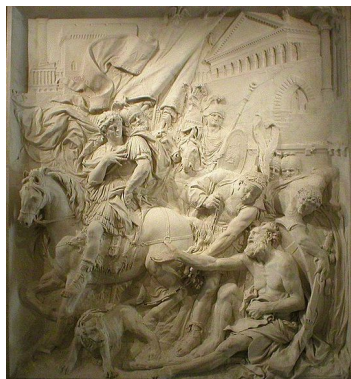
הוא הבין שהוא עצמו יכול להיות מאושר רק אם הוא יוותר על כל הנכסים האלה שכל הנראה גורמים לבעיות. דיוגנס ויתר על הבית שלו ועבר לגור בתוך חבית. הוא ויתר על הבגדים שלו וכל רכושו היו תחתונים וקערה מעץ שבעזרתה יכל למשות מים מהנהר. יום אחד ראה ילד ששותה בזריזות עם הידיים שלו מהנהר ועל כן שבר את הקערה שברשותו.

התיזה של דיוגנס היא כי כל המותרות, רק מפריעות לאדם לממש את חיו הטבעיים. דיאגנוס היה בן אדם עוקצני וציני. כל העקיצות שלו הן כדי להדגיש את הצביעות האנושית על הנורמות החברתיות לעומת המידה הטובה.

איך שהגיע לאתונה הוא בחר לאמץ אורח חיים מינימסליטי קיצוני אותו שילב עם בוז לכל סוג של תלות. הדבר היחיד שעליו שמר דיאוגנוס הוא כלב שהרי כלב היא גם חיה צינית מאוד. דִּיּוֹגֶנֶס טען שהכלב לא רכוש אלא הכלב היה חברו. לדבריו הכלב היה האדם הכי חכם שהוא הכיר. הוא טען גם שהכלב כל היום משחק ורובץ בשמש, אוכל מה שנותרים לו, ישן איפה שיש והוא מאושר. ועל כן הוא לדבריו חי "חיי כלב". סיפורים רבים טוענים שדיאוגנס התנהג ככלב. דִּיּוֹגֶנֶס שם דגש על כך שהכלב אינו כבול בנורמות חברתיות או בכללי נימוס ואינו בררן בבחירת האוכל ומקום הלינה שלו. הכלבים חיים ללא דאגות וחרדות. שמה של האסכולה הציניקנית שאליו הוא משתייך נגזר ככל הנראה מן המילה היוונית קינקוס שפירושה - כמו כלב.

בנוסף אל הכלב, דִּיּוֹגֶנֶס הסתובב עם לפיד (או עששית) גם לאור יום. כשנשאל מדוע הוא ענה שהוא מחפש בן אדם כן והגון. וזו דוגמה נהדרת לכמה הבן אדם ציני וחכם.

אורח חיו של דִּיּוֹגֶנֶס עמדו בניגוד גמור לתרבות השפע והנהנתנות שרווחו באתונה העתיקה באותה התקופה. כולם חשבו שדִּיּוֹגֶנֶס משוגע כי הוא הסתובב בתחתונים כל היום וישן ברחוב ובשל כך שלחו אותו לכלא. בזמן שהוא היה בכלא אנשים מסביבו הבחינו במשהו מוזר מאוד, הוא צחק כל הזמן אף על פי שהיה כלוא. הוא צחק חזק כל כך עד שאנשים חשבו שכיף בכלא. שאלו אותו למה הוא צוחק כל היום ולא בוכה והוא ענה "אני צוחק כי הם יכולים לכלוא את הגוף שלי אבל את שכלי איש אינו יכול לכלוא".

File: Puget - Diogenes Alexander Louvre.jpg

חיו של דִּיּוֹגֶנֶס הסתבכו במצבים קומים, הוא היה גיבור של אנקדוטות רבות. השמועה על דִּיּוֹגֶנֶס החכם הגיעה לכל קצוות תבל. אפילו אל הכובש הגדול באותה התקופה אלכסנדר מוקדון שזימן אותו אליו לממלכה. אלכסנדר דיבר איתו במשך כמה דק וזיהה שהוא חכם כל כך ואמר לו שכל מה שיצווה הוא יקבל. אז דִּיּוֹגֶנֶס ענה לו "הוד מעלתך אתה יכול לזוז קצת? אתה מסתיר לי את השמש". אלכסנדר התרגז ואז חשב קצת שבזמן שהוא היה עסוק בלכבוש את כל העולם הינה אדם ששמח מכלום. אלכסנדר אמר בלחש ליועציו הקרובים - "אילולא הייתי אלכסנדר ממוקדוניה, הייתי רוצה להיות דִּיּוֹגֶנֶס מסינופה". כשדִּיּוֹגֶנֶס שומע את זה הוא אומר "אם לא הייתי דִּיּוֹגֶנֶס, עדין הייתי רוצה להיות דִּיּוֹגֶנֶס".

נמשיך לשאלה בסיסית שהיא מהי אהבה?

מילון אבן שושן מגדיר כך אהבה: "חֶבֶה עֲזָה, הֶגֶשׁ שֶׁל מְשִׁיכָה גְדוּלָה או חֶשֶׁק לְמִיֶּשְׁהוּ או לְמִשְׁהוּ" יש לשים לב שבמשפט הזה אין מדובר בהכרח באהבה לאדם אחר. ישנם כמה סוגי אהבות. נדבר היום על שניים מהן:

הראשונה זו אהבה עצמית. אהבה עצמית היא דבר טוב וטבעי שאלוהים נתן לנו. התשוקות הגופניות שלך. להיות ולהרגיש שלם עם עצמך.

השנייה היא אהבה אנוכית. אהבה אנוכית זה לאהוב את עצמך דרך מבטם של אנשים אחרים. אהבה אנוכית מתפתחת אצל בן אדם אם אתה נותן לו לגדול בתוך חברה, בתוך תרבות רקובה. הילד יאהב את עצמו מאיך שמסתכלים עליו מבחוץ. אהבה זו נקראת גם אהבת ל"י אהבה אנוכית חותר תחת האמונה של להיות בעל חוסן, עצמאי וחזק נפשית. זה אהבה מתוך אישורים של הסביבה. בעבודה שלי ארצה שנדבר על הסוגיה הקשורה לעולם הדיגיטלי הבאה: **ההבדל בין המושגים אהבה עצמית ואהבה אנוכית בראי הפילוסוף הנבחר ד'יוג'נס.**

כדוגמה נהדרת לחוסר באהבה אנוכית אפשר להתחיל ממבחן הקבלה של ד'יוג'נס ללימודי פילוסופיה. כאשר ניסו להתקבל ללימודי פילוסופיה הוא היה אומר -"מבחן הקבלה שלי הוא להשתחרר מהפחד מה יגידו. ללכת שלושה שבועות בעיר עם דג מת על רצועה". כלומר לפני שאתה יכול לעשות צעדים ראשונים בפילוסופיה (הלוא היא אהבת החכמה), אתה צריך להשתחרר לחלוטין מהפחד והאימה ממה יאמרו. אתה לא יכול להיות שרוי באימה מהפחד הזה מהסביבה. אתה חייב לשחרר את זה ושה לא יגע בך כדי שתתחיל לעשות את השיעורים הראשונים שלך בפילוסופיה. כדי לממש את עצמך כבן אדם באיזשהי צורה אתה חייב להיות מסוגל להתמודד ממה יגידו ומה יאמרו. כמובן שלא ללכת עם העדר. שיהיה לך חוסן פנימי וביטחון עצמי.

המסקנה מההתנהגות של ד'יוג'נס בכלל ומהאמרה שלו על לימודי פילוסופיה בפרט היא שבני אדם צריכים להוריד לגמרי את האהבה אנוכית שלהם ויותר להגביר את האהבה עצמית. כלומר לאהוב את עצמך יותר ולהיות מאושר. במילים אחרות: "לא לדפוק חשבון מה יחשבו עליך, לאהוב את עצמך ללא תנאים". הרעיונות שלו מסבירים את עכשיו את כל השאלות המקדימות שלו על מה עושה בן אדם מאושר ומה עושה בן אדם לאומלל. קושיות אלה ניסה ד'יוג'נס לפתור בכל ימי חייו.

כאשר שאלו את ד'יוג'נס מהיכן אתה במקור הוא ענה "אני קוסמופוליט" - במילים אחרות: אני מהיכן כולו. ציטוטו: "לא אכפת לי מאיפה אני, העיקר שאני חיי". בתקופה שד'יוג'נס חי, זו הייתה ממש גאוזה להגיד אני אתונאי מאתונה! או אני ספרטאי מספרטה! אמירה זו רק מחזקת את הטענה שלא מענין אותו באמת מה יגידו עליו וישפטו אותו לפי מאיפה הוא הגיע ומהיכן הוא במקור. המונח הזה נקרא - גזענות. והוא קיים גם היום. *גזענות היא עמדה שלפיה בקרב בני אדם מתקיים קשר הכרחי בין מוצאם לבין תכונות אופי מסוימות, או לעיתים גם כישורים שכליים או לעיתים סגנונות תנועה והליכה, כך שהיחיד אינו נשפט על פי ייחודו האישי אלא על פי השתייכותו לקבוצה בלבד.*

בעצם ד'יוג'נס רוצה להמנע מגזענות ולהגיד שהוא לא משייך את עצמו לאף קבוצה. אז כדאי שלא יהיו שיפוטנים אליו והוא לא יהיה שיפוטי כלפי אף אחד. התנהגות זו משקפת חוסר באהבת ל"י , לא אכפת לו מאהבה אנוכית בכלל.

ישנו גם צד שלילי להתנהגות של דִּיֹגְנָס באהבה עצמית ללא אהבת לייקים כלל.

נאמר על דִּיֹגְנָס שהוא היה מאוד מאוד חצוף. היריבים שלו היו זורקים עליו עצמות והוא היה משתין עליהם, הוא היה מגיע לתאטרון ועושה צואה מול כולם, היו מזמינים אותו לארוחה אצל בן אדם ראוי ויורק למארח על פרצופו.. הוא גם היה מתחצף " הייתי צריך לירוק ועמדת שם".

נאמר עליו שהוא היה גס רוח, אוכל בשוק מאונן באופן פומבי ומסתובב עם אצבע מורמת (הם כותבים את זה באותה שורה כי זה אותו דבר מבחינת חומרה מבחינת היוונים) הוא תמיד היה עונה להם: "מה אתם רוצים אני הייתי רעב".

כל הדוגמאות שצינו קודם באות להראות שדִּיֹגְנָס אהב את עצמו יותר מדי ולעיתים גם לא התחשב בסובבים אותו. גם אם לא פגעו בו הוא התנהג באגואיסטיות מוחלטת כלפי הסובבים ואפילו המארחים שלו. המסקנה מהתנהגותו היא יותר מדיי אהבה עצמית ומעט מדיי אהבת לייקים. אפשר גם לכנות את ההתנהגות שלו אנוכית.

אַנוֹכִיּוּת (או אֶגוֹאיזְם או אגוטיזם) זהו מצב בו האדם שם אך ורק את עצמו, צרכיו ומחשבותיו בראש מעייניו, והוא הראשון לסדר העדיפויות שלו, באופן קבוע. אדם אנוכי עשוי להתעלם מתחושותיהם, צורכיהם ונקודות המבט של האחרים.

הדעות כלפי דִּיֹגְנָס היו מאוד חלוקות. אפלטון אהב את דִּיֹגְנָס וכינה אותו "סוקרטס שהשתגע". חלקם שנאו אותו וחשבו שהוא מזרז מאוד וגס רוח. יום אחד הוא נשאל אם הוא מאמין באלים -והוא ענה "איך אני יכול להסתכל עליך ולהאמין באלים?". זו תגובה מאוד צינית וחצופה.

באקדמיה של אפלטון- מגדירים בן אדם כהולך על 2 בלי נוצות אז כתגובה דִּיֹגְנָס הוריד לתרנגול את הנוצות ואמר בהתחכמות "הינה בן אדם הרי לכם".

כשדִּיֹגְנָס יצא מבית המרחץ הוא שאל בזלזול "איפה הבית מרחץ שמתנקים מהבית מרחץ הזה?". הרבה טענו שהוא לא באמת פילוסוף והוא היה יותר מספר בדיחות. כל זאת ועוד לא הפריעו לו מלדבוק במטרה שלו וזה להיות מאושר מגוף ולא מחומר. אף תגובה לא תצליח להוריד אותו ממטרתו. דִּיֹגְנָס לא היה משוגע הוא היה פילוסוף. דבריו ומעשיו היו לבצע הוראה פשוטה: כל האנשים צריכים להיות באופן טבעי, זאת אומרת להפטר מכל מה שזולל כסף ואנרגיה ושולט בבן אדם. היה לדִּיֹגְנָס משפט אחד ידוע: "כל הצרות מוצאות את מקלטן בזקנה". כשהוא הגיע לגיל זקנה הוא אמר כשאני אמות תזרקו אותי מחומות העיר. במילים אחרות: שלא יזכה לקבורה וללוויה ולכבוד שמגיע לו. אנשים התפלאו "מה אתה משוגע, יאכלו אותך חיות". אז הוא ענה להם: "אה אז תזרקו אותי עם מקל.. לא אכפת לי אם אני מת." זה מראה כמה בן אדם פשוט הוא היה, לא היה לו אכפת מה יגידו.

למרות מה שהוא אמר על קבורתו ועצם זה שלא מצאו את הכתבים שלו עד היום, שמו של דִּיֹגְנָס מופיע ביצירות ספרותיות רבות. ועל שמו יש תסמונת בפסיכולוגיה בשם תסמונת דיוגנוס המתבטאת בהזנחה עצמית, אובדן

בֹּשֶׁה צִיבּוּרִית, הַסְתַּגְרוֹת חִבְרָתִית וְאִסּוּף זָבֵל. אָף עַל פִּי שְׁלִמְרָאִית-עֵין הַתְּסֻמוֹנוֹת מַזְכִּירָה אֶת הַתְּנַהּגוֹתוֹ שֶׁל דִּיּוֹגֶנֶס, רַבִּים מוֹחִים עַל הַשֵּׁם וְטוֹעֵנִים שֶׁהוּא אִינוֹ מֵתָאִים, כִּיּוּן שֶׁדִּיּוֹגֶנֶס לֹא סָלַד מִמִּפְגֵּשׁ חִבְרָתִי, וְלֹא אָסַף זָבֵל. לַהֲפֹךְ - הוּא הַתְּנַעַר לַחֲלוּטִין מִרְכּוּשׁ, וְאֵהָב לַהֲבִיעַ אֶת דַּעוֹתָיו בְּפָנָי אֲזַרְחִי אֶתוֹנָה וְקוֹרִינְתוֹס.

לדִיּוֹגְנוֹסְטִיקָה היו כמה תלמידים אבל העובדה שהוא התפרסם והשפיע על הדורות האחרים מפתיע למדיי מכיוון שהפילוסופים הצניקנים לא היו בדיוק במיינסטרים ורק מעטים קיבלו על עצמם את אורח החיים הצניקני.

המסקנות האישיות שלי מהסוגיה הזו בהיבט של דִּיּוּגְנֶס היא שצריך איזשהו איזון בין אהבה עצמית לאהבת לייקים. אפשר לאהוב את עצמך ושלא יהיה לך אכפת מה שחושבים עליך וגם כן לחיות את חייך ללא מכשולים ומוקדי הפרעות שיכולים לבזבז לך זמן ואנרגיה ולהוריד לך את המצב רוח. לדעתי אנשים מנומסים לעולם לא עשו היסטוריה!

עם זאת חייבים להתחשב בנימוסים ובמה שאנשים חושבים עליך בהקשר הזה של כבוד הדדי. יש נורמות חברתיות שאי אפשר להתעלם מהן ואם מישהו מזמין אותך הביתה אתה חייב לנהוג כלפיו בנימוס וכמובן אל עוברי אורח ברחוב. במיוחד אם אתה פילוסוף ויש אחריו קהל שלם של אנשים שמחכים לשמוע את היצירות אומנות שיוצאות מפיו.

אז מהיום הרי לנו עוד תשובה ענינית לכל שאלה מטרידה הנוגעת לעבודה, לקריירה, לתשלום חשבונות בזמן, להצעות לרכישה של מוצר מיותר או לכל תהיי כללית הנוגעת ל"מה אתם עומדים לעשות עם החיים שלכם" כאשר ברור כי כל תשובה אפשרית לה הינה כזו הנמדדת בכסף - "זוזו אתם מסתירים לנו את השמש".

Jean-Léon Gérôme - Diogenes - Walters 37131.jpg

ביבליוגורפיה-

- [illegible]